

Annak megállapítására, hogy valóban mennyire „amerikai” keresztnevet tartalmaz ez a szótár, érdemes összehasonlítani az anyagát az egyik legtudományosabb igényű angol keresztnévszótárral (E. G. WITHYCOMBE, *The Oxford Dictionary of English Christian Names*. London-Oxford-New York, 1973.). Az „A” betűvel kezdődő nevek közül a két szótár 135 nevet tárgyal összesen. Ennek alig fele (58) közös, vagyis olyan, amit mindkét szótár fölvesz. 50 található kizárólag az angliai, 27 pedig csupán az amerikai névszótárban. Végeredményben tehát szükséges volt megjelentetni ezt a tudományos igényű, jól kezelhető, szép kiállítású amerikai keresztnévszótárat.

(A könyv megküldéséért itt is hálás köszönetet mondok P. A. Sherwoodnak, a University of London magyar nyelvészstanárának.)

HAJDÚ MIHÁLY

VIGA GYULA, *Népi kecsketartás Magyarországon*. Miskolc, 1981.
148 lap

A Névtani Értesítő hagyományai közé tartozik olyan rokon szakterületek kiadványainak ismertetése, amelyek a névtudomány szakemberei számára is rejtegetnek érdekességeket. Különösen fontos ennek a szerepe akkor, ha az országos könyvkereskedelmi hálózatba nem kerülő könyvről van szó. Ilyen a Borsodi Kismonográfiák sorozat legújabb (12.) kötete, a miskolci Herman Ottó Múzeum kiadványa, VIGA GYULA hézagpótló tanulmánya.

A magyar néprajztudomány mindig nagy figyelmet szentelt az állattartás kutatásának. Két nagy összefoglalás is jelzi ezt (K. KOVÁCS LÁSZLÓ, *A magyar állattartás kutatása*. Bp., 1948.; ANDRÁSFALVY BERTALAN: *Állattartási vizsgálataink*. = *Dissertationes Ethnographicae* II. Bp., 1976—8. 89—104). VIGA GYULA most ismertetendő könyvében a kecskével, a kecsketartással foglalkozik. A kisállatok kutatása korántsem volt egyenletes. A juhászatról viszonylag kimerítően leírtak mindent, a sertéstartásról is bőven vannak tanulmányaink, ám a kecsketartás mintha mostohagyermek lett volna eddig a figyelemnek. Ebben a könyvben monografikus földolgozást kapunk a kecsketartásról. A szerző először a magyar kecsketartás történeti vázlatát, majd a tartás történeti típusait adja. A szorosabban vett néprajzi leírás ezután következik: a tartás technikája, a pásztorok, gondozók bemutatása, a hasznóvétel (tej, hús, szőr, bőr stb.). Ami a tanulmányt a NévtÉrt. számára is érdekessé teszi, az a kecske nevekről szóló rövid, de rendszerezésre első ízben kísérletet tevő, kiválóan megírt fejezet.

A kecskenévadás újabb jelenség — állapítja meg a szerző. Bizonyítékul azt hozza föl, hogy ahol sok kecske van, még ma sem kap nevet az állat, a pásztorok is azt mondják: „csak kecske van, nincs külön neve”. Hogy milyen

régi jelenségről lehet szó, történeti adatok híjában ne firtassuk; az azonban igazolhatónak látszik, hogy a ház körüli, a család közelében élő kecskéknél az asszonyok, gyerekek (ők a legfőbb névadók) bizonyára már régebbi időktől fogva adnak nevet. A névadás mai állapota első látásra egyszerűnek tetszik: a nőtény állatnak női keresztnévet (Piri, Zsófi, Rózsi, Juci, Bözsi stb.), a bakkecskének férfinévet adnak (Samu, Dezső, Gyuri, Palkó, Vilmos, Miska stb.). A kecskék azonban kaphatnak nevet külső jegyeik alapján is. Szarvállásuk szerint: Csákó, Csonka; vagy ha nincs szarvuk: Suta; Színük alapján: Barna, Cifra, Tarka, Hattyú, Hamvas, Rigó, Cigány, Babos stb. A kistermetű kecskét helyenként Morzsinak, Borsikának nevezik, a kezes, jámbor állatot pedig Birinek, Néhol — Így Csík megyében — aszóre után is kaphat nevet: Szakállas stb.

A kecskenevek közül a kutatás számára legérdekesebbek a régies vagy nyelvjárási nevek. Széken Cigirnek nevezik a gyapjas kecskét, Halason a síma szőrű kecske neve Bonta. Széken Baluka a fehér orcájú, Vatyis, ha a szeme körül fekete folt van. Csíkszentdomokoson Belán a szőke szőrű, Gyósa a fehér, Kecsula a tarka fejű kecske neve. VIGA GYULA megemlíti néhányat a román és szlovák kecskeelnevezésekből is, s megállapítja, hogy a széki Vatyis név végső soron macedoromán eredetű (oacliš), melynek származékai a Balkán-félszigeten és a Kárpátokban élő, különböző nemzetekhez tartozó pásztorok nyelvében élnek. S hogy mi mindent bizonyíthat egy név a néprajzkutató számára? A Vatyis név a román nyelvből került az erdélyi magyarsághoz, s közvetve utal a kecsketartás korai történetére, a vlach pásztorok szerepére. „A nevek és színek kapcsán ismertetett adatok utalnak kecsketartásunknak a balkáni és kárpáti pásztorkultúrával való kapcsolataira is” — fejezi be a szerző. A fejezetet értékessé teszi, hogy a lábjegyzetekben az író gyakran hivatkozik saját gyűjtésére (főleg Aggtelek, Teresztenye, Égerszög, Szinpetri és Kunszentmiklós környéki falvakban), és felhasznál néhány néprajzi-névtani adatközlést (Orosháza néprajza; Herman Ottó, Vámszer Géza közlései stb.). Hogy nem tudott több gyűjteményt fölhasználni, az az eddigi esetleges és véletlenszerű gyűjtőmunkát is jellemzi: az állatnevek gyűjtői sem fordítottak kellő figyelmet erre, a ma már kevés helyen és gyér számban tartott állatra.

BALÁZS GÉZA